

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/ Issue 13 (Aralık/ December 2023), s. 1147-1171.

Geliş Tarihi-Received: 04.09.2023

Kabul Tarihi-Accepted: 04.10.2023

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1355238

Yazılı Etkileşim Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinliklerin Dil Öğretimi Kitaplarına Yansımaları: Karşılaştırmalı Bir İnceleme*

Reflection of Activities to Develop Written Interaction Skills on Language Teaching Books: A Comparative Review

Büşra DEMİR YILDIRIM**

Gülnur AYDIN***

Öz

Yazılı etkileşim, iletişim sürecinin önemli bir bileşenidir. Dil öğrencilerinin, yazılı üretim veya sözlü etkileşim becerisi kadar yazılı etkileşim becerilerinin de geliştirilmesi gerekir. Araştırma, ikinci/yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer alan yazma etkinliklerinin yazılı etkileşim bağlamında incelenmesini ve karşılaştırılmasını amaçlayan nitel bir araştırmadır. Yazılı etkileşim becerisine yönelik ulusal alanyazında yapılmış kapsamlı bir araştırmaya rastlanmadığı için araştırmamızın bu alanda yapılacak çalışmalara öncü olması beklenmektedir. Bu kapsamda araştırmamızın veri kaynaklarını amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle seçilen ve dil öğretiminde en yaygın kullanılan dört adet Türkçe ve dört adet İngilizce dil öğretim setleri oluşturulmuştur. Veriler D-AOBM'de yer alan kazanımlardan ve betimleyicilerden ölçüt olarak çıkarılarak hazırlanan ve alanında uzman kişilerle geliştirilen form aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada doküman incelemesi yöntemiyle toplanan veriler betimsel analize tabii tutulmuştur. Toplanan veriler, sıklık tablosu ve grafikler ile sunulup yorumlanmıştır. Araştırmamızın veri kaynakları olan dil öğretim setlerinden elde edilen bulgular kendi içinde ve birbiri ile çeşitli ölçütler baz alınarak karşılaştırılmıştır. Araştırmamızda yazılı etkileşim etkinliklerinin en fazla kişisel ve kamusal alana dağılım gösterdiği, bilgi aktarımı etkileşim biçiminin kişilerarası etkileşim biçiminden daha çok tercih edildiği, elektronik yazılı bağlamın geleneksel yazılı bağlamdan daha çok tercih edildiği, dil öğretim setlerindeki yazma bölümü etkinliklerinin yazılı üretim becerisine yoğun dağılım gösterdiği ancak yazılı etkileşim becerisine yönelik etkinliklerin sınırlı ve tekdüze olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca İngilizce dil öğretim setlerinin Türkçe dil öğretim setlerine göre daha çok yazılı etkileşim etkinliği barındırdığı da araştırmamızın

* Bu makale, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yazdığı "Yazılı Etkileşim Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinliklerin Dil Öğretimi Kitaplarına Yansımaları: Karşılaştırmalı Bir İnceleme" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Bilim Uzmanı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yabancılar Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, Ankara/Türkiye, e-posta: busrademir3837@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0848-7055.

*** Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yabancılar Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, Ankara/Türkiye, e-posta: gulnur.aydin@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0490-9580.

sonuçları arasındadır. Araştırma sonunda araştırmacılara, dil öğretim setleri hazırlayanlara, dil öğretimi program yazarlarına yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Yazılı etkileşim becerileri, yabancılara Türkçe öğretimi, ikinci/yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dil öğretimi kitapları.

Abstract

Written interaction is an important component of the communication process. Language learners need to develop written interaction skills as well as written production or verbal interaction skills. The research is a qualitative research that aims to examine and compare the writing activities in the textbooks used in the teaching of Turkish and English as a second/foreign language in the context of written interaction. Since there is no comprehensive research on written interaction skills in the national literature, the research is expected to be a pioneer in the studies to be carried out in this field. In this context, the data sources of the study consist of four Turkish and four English language teaching sets selected from the purposeful sampling methods with the maximum diversity sampling method and most commonly used in language teaching. The data were collected through the form prepared by removing the achievements and referrals in CEFR as a criterion and developed with the opinions of experts in the field. In the study, the data collected by the document examination method were subjected to descriptive analysis. The collected data were presented and interpreted with frequency table and graphs. The findings obtained from the language teaching sets, which are the data sources of the research, were compared on the basis of various criteria. In the research, it was concluded that written interaction activities were mostly distributed in personal and public spaces, information transfer interaction was preferred more than interpersonal interaction, electronic written context was preferred more than traditional written context, writing department activities in language teaching sets were intensively distributed to written production skills, but activities for written interaction skills were limited and uniform. In addition, it is among the results of the research that English language teaching sets have more written interaction activities than Turkish language teaching sets. At the end of the research, suggestions were presented to researchers, those who prepare language teaching sets, and language teaching program authors.

Keywords: Written interaction skills, teaching Turkish to foreigners, teaching Turkish as a second/foreign language, language teaching books.

Giriş

Teknolojinin hızlı gelişimi ve dijital ortamların çeşitlenmesiyle birlikte insanlığın; yaşam tarzı, aktivite ortamı, sosyal çevresi ve doğal olarak iletişim biçimi de önemli ölçüde değişmiştir. Özellikle küresel salgın sürecinin yaşanması, insanlığı her anlamda dijital dünya ile iç içe olmaya itmiş; insanların günlük yaşamı, iş hayatı, eğitim ve sosyal ilişkileri önemli ölçüde dijital platformlara kaymıştır (Öztürk, 2021). Bu süreçte yazılı etkileşim, insanların birbirleriyle bağlantıda kalmasını, bilgi alışverişini sürdürmesini ve eğitim/meslek yaşamlarını daha etkili bir şekilde devam ettirmesini sağlayan önemli bir beceri haline gelmiştir.

Yazılı etkileşim becerisi, Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde (2020) "yazı veya işaret aracılığıyla etkileşimli iletişimle ilgilidir" şeklinde tanımlanmıştır. Tanımdan hareketle, yazılı dilin de sözlü dil gibi etkileşim içeren bir niteliği olduğu ve iletişim sürecinin önemli bir parçasını oluşturduğu söylenebilir. İster yazılı ister sözlü olsun dil, kullanımının bir anlam alışverişini içermesi ve metnin de değiş tokuş aracı olması anlamında ve soyut anlamda etkileşimlidir (Halliday, 1978).

Yazılı etkileşim, insanlar arasında metin tabanlı iletişimi sağlamaktadır. "Metin, dille farklı düzeylerde iletişim kurma ve dili somutlaştırma aracıdır" (Güneş, 2013, s. 2). Metinler, çeşitli etkileşim araçlarıyla oluşturulabilir. Sanal/sosyal ortamlar, anlık mesajlaşma uygulamaları, gerçek zamanlı etkileşim platformları gibi dijital bağlamlarda kullanılan iletişim araçlarının yanında basılı/yazılı bağlamda gerçekleşen etkileşim araçlarına da fazlaca örnek verilebilir. Kişilerarası mektuplar, inceleme yazıları, raporlar

tutanaklar, mahkeme celpleri, davetiyeler, tebrik kartları, kartpostallar, duyuru ve ilanlar, notlar, formlar basılı veya yazılı iletişim araçları bunlardan bazılarıdır. Bu metinler, kişiler arasında iletişim kurmanın yanı sıra bilgi paylaşımı, eğitimsel çalışmalar, bilimsel araştırmalar ve daha birçok alanda kullanılabilir.

Dil öğretiminde temel materyal olarak kullanılan ders kitapları da teknolojiden ve teknolojinin etkileşimli ortamının bir boyutu olarak da değerlendirilebilen “yazılı etkileşim becerisi”nden bağımsız düşünülmemelidir. Dil öğrenmenin ve öğretmenin önem kazandığı bu yüzyılda dilin en iyi şekilde kazandırılması, dil öğretimi sürecinde tüm dil becerilerine hitap edilmesi ve dilin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarının da bu önemi gözetenek hazırlanması beklenmektedir. Hâlihazırda kullanılan Türkçe ve İngilizce öğretim setlerinde yazılı etkileşim becerisini barındıran etkinliklerin varlığı, varsa miktarı ve niteliği araştırılmaya gereksinim duyulan bir konudur.

Bu kapsamda ulusal alanyazın tarandığında doğrudan yazılı etkileşim becerisine yönelik olarak yapılan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu konunun geçtiği bazı araştırmalar şu şekildedir: Gün ve Alhan Derinkök (2021) D-AOBM'nin 2001 ve 2018 yıllarında yayımlanan ciltlerinde yazılı etkileşim becerisinin alt başlıklarından biri olan “notlar, mesajlar ve formlar” bölümünün karşılaştırmasını üzerine bir araştırma yapmıştır. Nurlu, Konyar, Tuna ve Görgüç (2021) araştırmalarında Maarif Vakfının hazırlanmış olduğu Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programının eksiklerini incelemiş bu eksiklikler arasında yazılı etkileşim ile ilgili kazanımların yazma becerisi altında verildiğini bu becerinin ayrıca bir başlık altında ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Dalgacı ve Büyükkiz (2021) çoklu değerlendirme yaklaşımının Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yazma becerisine etkisini araştırdıkları çalışmalarında C1 düzeyindeki bir bireyin yazılı etkileşim sırasında kendini anlaşılır ve kesin bir şekilde ifade edebileceği; yazdığı kişiye uygun bir tarzda esnek ve etkin olarak hitap edebileceği sonucuna ulaşmışlardır. Savuran ve Çubukçu (2021) yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için temel (A1-A2) ve ara düzeylerde (B1-B2) 37 tanesi yazılı etkileşim becerisi kapsamında olmak üzere 319 adet betimleyici geliştirmiştir. Dağistan-Yalçınkaya ve Beydoğan'ın (2019) “5. Sınıf İngilizce Öğretim Programı ve Yabancı Dil Ağırlıklı 5. Sınıf İngilizce Öğretim Programının Karşılaştırmalı Analizi” isimli çalışmasında programlar karşılaştırılırken bütün beceriler gibi genel yazılı etkileşim becerisinin de kazanım sayıları verilmiş; fakat yazılı etkileşim becerisi ile ilgili kazanımlardan başka bilgiye yer verilmemiştir.

Uluslararası alanyazında ise şu araştırmalar öne çıkmaktadır: Hyland (2018) genelde üstsöylem kavramını en ince ayrıntılarıyla açıklamış özelden de yazılı etkileşim boyutuna değinmiştir. Öte yandan Myers (2014); yazının etkileşim amacıyla kullanılmasını, yaşamın sürdürülebilmesi için yapılan temel faaliyetlere (beslenme, üreme gibi) benzetmiştir. Çalışmanın devamında ise örneklerle yazının içindeki etkileşimin varlığını somutlaştırmıştır. Meredith (2014), verilerini Facebook uygulamasındaki anlık sohbet bölümü üzerinden topladığı araştırmasında arkadaşlar arasında gerçekleşen yazılı etkileşimin sözlü etkileşimle benzer organizasyon şemasında ilerlediğini analiz etmiştir. Razak, Saeed ve Ahmad, (2013) İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen Arap öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmalarında verilerini öğrencilerin bir sosyal ağ üzerinden gerçekleştirdiği yazma etkinliklerinden toplamışlardır. Sosyal ağ ortamlarının yazılı etkileşim becerisini geliştirmedeki rolünü, etkileşimli yazma ortamlarının İngilizce öğrenmeye kolaylıklarını ve zorluklarını araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda öğrencilerin yazma etkinliklerine katılım oranlarının arttığı, fikir üretme ve paragraf yazma gibi konularda ise birbirlerini destekleyerek gelişim gösterdikleri kaydedilmiştir. Lapadat (2002), eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan konferanslardaki

metinleri yazılı etkileşim bağlamında değerlendirmiştir. Eş zamanlı olan konferanslardaki söylemlerin ve anlık yazılı metinlerin, eş zamansız olarak düzenlenen konferanslardaki hazırlıklı metinlere göre niteliğinin düşük olduğunu örnekler üzerinden ortaya koymuştur. Eş zamansız olarak çevrimiçi ortamlarda sunmak üzere hazırlanan metinlerin dilbilgisi, noktalama, içerik yönünden daha nitelikli olduğunu ve buna bağlı olarak yazılı etkileşimin de öğrenmeye daha fazla hizmet ettiğini açıklamıştır. Saunders (1989) işbirlikçi yazma etkinliklerine katılan akranlar arasında “görev ve etkileşim” faktörlerini ve bunların birleşimlerine göre öğrenme çıktılarını inceleyen bir çalışma ortaya koymuştur. Çalışmanın asıl incelediği nokta yazılı etkileşim becerisi olmasa da çalışma, bu alanda yapılacak çalışmalar için fikir barındırır niteliktedir. Nystrand ve Himley (1984) yazma eyleminin karşılıklı olarak yapılmadığı gerekçesiyle etkileşimsiz bir unsur olarak görüldüğünü oysa her metnin bir anlam ve her anlamın da bir etkileşim taşıdığını ifade etmişlerdir. Yazmaya yeni başlayan bir birey üzerinde aşamalı olarak ilerleyen bir çalışmayla sosyal etkileşimde yazının yerini ortaya koymayı amaçlamışlardır.

Alanyazın taraması sonucundan da görüldüğü üzere -ulaşılabilen kaynaklar dâhilinde- doğrudan yazılı etkileşim becerisini hedef alan ve/veya bu becerinin dil öğretimi kitaplarına yansımalarını inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Araştırmanın, yazılı etkileşim becerisini geliştirmeye yönelik hazırlanan yazma etkinliklerinin, ikinci/yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde temel materyal olarak kullanılan ders kitaplarına yansımalarını inceleyerek bu bağlamda yapılacak çalışmalara öncülük etmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda, Türkçenin ve İngilizcenin ikinci/yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan dil öğretim setlerinde bulunan ders kitaplarının yazma bölümlerindeki yazılı etkileşim becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler incelenmiştir. Buna göre aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçe dil öğretim setlerindeki yazılı etkileşim becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin; dil düzeylerine, dil kullanım alanlarına, etkileşim biçimlerine, etkileşim bağlamlarına, yazılı etkileşim becerilerine, genel görünümüne ve kendi içinde karşılaştırılmasına göre dağılımı nasıldır?
2. İngilizce dil öğretim setlerindeki yazılı etkileşim becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin; dil düzeylerine, dil kullanım alanlarına, etkileşim biçimlerine, etkileşim bağlamlarına, yazılı etkileşim becerilerine, genel görünümüne ve kendi içinde karşılaştırılmasına göre dağılımı nasıldır?
3. Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerindeki yazma bölümünde yer alan etkinliklerin; yazılı etkileşim becerisi bağlamında karşılaştırılmasına yönelik dağılımı ile yazılı üretim becerisi etkinliklerinin yazılı etkileşim becerisi etkinliklerine göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, ikinci/yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretimi ders kitaplarında yer alan yazma etkinliklerinin yazılı etkileşim bağlamında incelenmesini amaçlayan nitel bir araştırmadır. “Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 37). Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.” (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 189). Doküman

incelemesinin aşamaları şu şekildedir (Forster'den aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 194-202):

- 1) *Dokümanlara ulaşma*: Verilerin toplanacağı dil öğretim setlerinin orijinal baskılarına ulaşılmıştır.
- 2) *Özgünlüğü (orijinalliği) kontrol etme*: Verilerin toplandığı kaynaklar bandrollü birincil kaynaklardır.
- 3) *Dokümanları anlama*: Dil öğretim setlerinden toplanan veriler D-AOBM kazanımları ölçüt alınarak anlamlandırılmıştır.
- 4) *Sayısallaştırma*: İncelenen ders kitaplarından elde edilen yazılı etkileşime ilişkin bulguların miktarı sayısal olarak ifade edilmiştir.
- 5) *Veriyi analiz etme*: Dil öğretim setleri araştırmanın tek başına veri kaynağını oluşturduğu için dokümanlar üç aşamada analiz edilmiştir.
 - a) *Analize konu olan veriden örnekler seçme*: Araştırmanın veri kaynağı, Türkçe ve İngilizce dil öğretim setleri içinden en yaygın kullanılan setler arasından seçilerek oluşturulmuştur.
 - b) *Tema geliştirme*: Verilerin toplanması için D-AOBM'ye dayandırılan ölçütler oluşturulup inceleme formu hazırlanmıştır.
 - c) *Analiz birimini saptama*: Seçilen kaynakların yalnızca yazma becerisi bölümlerinden toplanan veriler formda bulunan etkileşim becerisi, dil kullanım alanı, etkileşim biçimi, etkileşim bağlamı ölçütlerine göre analiz edilmiştir.
- 6) *Veriyi kullanma*: Toplanan veriler önce teker teker sonra karşılaştırmalı bir şekilde yorumlanmıştır.

Araştırmanın Veri Kaynakları

Araştırmanın veri kaynaklarını, amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemeyle seçilen ikinci/yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde en yaygın kullanılan dört adet Türkçe ve dört adet İngilizce dil öğretim setinin belirlenen dil düzeylerindeki ders kitapları oluşturmaktadır. "Amaçsal örnekleme yöntemi, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır" (Büyüköztürk vd., 2021, s. 92). Maksimum çeşitlilik örnekleme ise "örneklemin problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumlardan oluşturulması" olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2021, s. 93). Maksimum çeşitliliğin sağlanması için Türkçe kaynaklardan Türkiye sahasında öğretime odaklı olarak hazırlanan ve bilişsel yükü yüksek *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe* ve *Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe* dil öğretim setleri; hem Türkiye sahasında hem uluslararası sahada öğretime odaklı olarak hazırlanan ve bilişsel yükü daha düşük olan *Yedi İklim Türkçe* ve *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe* dil öğretim setleri seçilmiştir. İngilizce kaynaklardan ise devlet üniversitesinin yayınları tarafından hazırlanan *Solutions* ve *Empower* İngilizce öğretim setleri ve kişilerce hazırlanan *Speakout* ve *Gateway* İngilizce öğretim setleri seçilmiştir. Bu kapsamda Tablo 1'de verilen dil öğretim setleri incelenmiş, setlerin dil düzeyleri kendi kapaklarında açıkça belirtilen düzeyler olarak tabloda yer almıştır:

Tablo 1. Araştırmanın Veri Kaynakları

Dil	Dil Öğretim Seti	Yayınevi	Yayın Yeri	Basım Yılı	İncelenen Dil Düzeyleri
Türkçe	Yedi İklim Türkçe	Türkiye Diyanet Vakfı	Ankara	2015-2016	-A1, A2 -B1, B2 -C1
	Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe	Kültür Sanat Yayınevi	İstanbul	2019	-A1, A2 -B1, B2 -C1
	Yabancılar İçin Türkçe	Gazi Üniversitesi TÖMER	Ankara	2019	-A1, A2 -B1, B2 -C1
	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Ankara Üniversitesi TÖMER	Ankara	2009-2010	-1 (Temel) -2 (Orta) -3 (Yüksek)
İngilizce	Solutions	Oxford University Press	İngiltere	2017-2018	-Elementary -Pre-intermediate -Intermediate -Upper-intermediate -Advanced
	Speakout	Pearson Education	İngiltere	2015	-Elementary -Pre-intermediate -Intermediate -Upper-intermediate -Advanced
	Gateway	Macmillan Education	İngiltere	2016-2017	-A1+, A2 -B1, B2 -C1
	Empower	Cambridge University Press	İngiltere	2017	-A1, A2 -B1, B1+ -B2

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler, araştırmanın veri kaynakları bölümünde belirtilen Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerinin yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer aldığı yazma bölümlerinden, araştırmacı tarafından D-AOBM esas alınarak oluşturulmuş inceleme formu ile toplanmıştır. Veriler toplanırken formlarda herhangi bir yönergeye yer verilmemiştir.

Verilerin toplanacağı inceleme formunun kapsam ve görünüş geçerliğinin sağlanması ve güvenilir olması için üç Türkçe eğitimi ve bir eğitim bilimleri uzmanından görüş alınmıştır. Kapsam geçerliliği, bir araştırmada formu oluşturan ölçütlerin ya da testi oluşturan maddelerin ölçülmek istenen araştırma kaynaklarının tamamını ölçmek konusunda ne kadar temsil ettiği ile ilgilidir (Büyüköztürk vd., 2021). Kısaca, form maddelerinin araştırılmak istenen ölçütü yansıtip yansıtmadığıyla ilgilidir. "Görünüş geçerliği, ölçme aracının ölçülmek istenen nitelikleri değerlendiriyor gibi görünüş görünmediği ile ilgilidir" (Streiner, Norman & Cairney, 2015, s. 8). Bu doğrultuda; alan uzmanları, hazırlanmış olan veri toplama formunun görünüş olarak dil öğretim

setlerindeki yazılı etkileşim becerilerini geliştirici etkinliklerle ilgili bir form olduğu kanısına varmışlar ve hazırlanan formun kapsam ve görünüş geçerliği olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca *etkileşim bağlamı* ölçütünün forma eklenmesini önermişlerdir. İnceleme formu aşağıdaki gibidir:

Tablo 2. Ders Kitaplarındaki Yazılı Etkileşim (YE) Yeterliliklerini Geliştirebilecek Etkinlikleri İnceleme Formu

Dil Düzeyi	Ünite	Sayfa	Etkinliğin Özeti	Etkileşim Becerisi	Dil Kullanım Alanı	Etkileşim Biçimi	Etkileşim Bağlamı
				-YE1	-Kişisel	-Bilgi	
				-YE2	-Kamusal	Aktarımı	-Geleneksel
				-...	-Mesleki	-Kişilerarası	-Elektronik
				-YE12	-Eğitimsel	Yazışma	

Yazılı etkileşim kapsamına alınan etkinliklerdeki dil kullanım alanları kişisel, kamusal, mesleki ve eğitimsel dil kullanım alanı olmak üzere dört kategoride incelenmiştir (Avrupa Konseyi, 2001):

- Kişisel dil kullanım alanındaki bulgulara kişinin kendisi hakkında elektronik veya yazılı ortamlarda mektup, e-posta, blog gibi iletişim-etkileşim araçlarını kullanarak bilgi paylaşımında bulunabilmeye yönelik hazırlanan etkinlikler;
- Kamusal dil kullanım alanındaki bulgulara kişinin etkileşimde bulunabileceği ve sosyal ortamlarda karşılaşması olası formlar, başvuru metinleri, dilek-şikâyet metinleri gibi kamusal bağlamlara yönelik etkinlikler;
- Mesleki dil kullanım alanındaki bulgulara kişinin meslek hayatında karşılaşabileceği ilanlar, iş başvuru metinleri, özgeçmiş formları bağlamındaki etkinlikler;
- Eğitimsel dil kullanım alanındaki bulgulara eğitim hayatı için oluşturabileceği e-posta ve mektuplar, okul kulüpleri için hazırlanabilecek form ya da ilanlar bağlamındaki etkinlikler dâhil edilmiştir.

Etkileşim biçimi Avrupa Konseyi (2020) metni esas alınarak iki kategoriye ayrılmıştır:

- Kişilerarası yazışma bağlamı bulgularına kişinin gündelik hayatında kullanabileceği, bilgi verme amacı taşımayan sadece iletişim kurmaya odaklanan etkinlikler yer verilmiştir.
- Bilgi aktarımı yazışma biçimine ise temel amacı sadece iletişim kurmaktan çok belli bir amaç doğrultusunda bilgi alışverişinde bulunabilmeye odaklı etkinlikleri içerir.

Etkileşim bağlamı ise yine iki kategoride incelenmiştir:

- Geleneksel yazılı bağlama yönelik bulgulara kâğıt üzerinde gerçekleşen ve mektup, form gibi iletişim araçları kullanılan etkinlikler dâhil edilmiştir.
- Elektronik yazılı bağlama yönelik bulgulara elektronik ortamda gerçekleşmesi mümkün olan ve e-posta, blog, forum gibi iletişim araçlarının kullanıldığı etkinlikler dâhil edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada doküman incelemesi yöntemiyle toplanan veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Betimsel analiz; araştırmanın kavramsal yapısının önceden açık bir biçimde belirlendiği çalışmalarda kullanılan, verilerin daha iyi anlaşılmasına ve veri kaynakları üzerinde daha ileri analizler yapılmasına olanak tanıyan bir analiz çeşididir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Tanımdan hareketle betimsel analizin, bir araştırma çalışmasında doküman incelemesi yöntemiyle toplanan verilerin analiz edilmesi için kullanılan bir teknik olduğu söylenebilir. Betimsel analizin temel amacı; verilerin özetlenmesi, tanımlanması ve görselleştirilmesidir. Bu yöntemle verilerin grafikleştirilerek daha iyi açıklanması ve anlaşılması sağlanır.

Araştırmada, D-AOBM'deki yazılı etkileşim becerisi tanımlayıcılarından beceri ölçütleri çıkarılmış, bu ölçütler araştırmacı tarafından alanyazın taramasından da faydalanılarak geliştirilmiş ve kodlamalar oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından geliştirilen beceriler YE6, YE8 ve YE10 kodları ile tabloya eklenmiştir. Araştırmanın etkileşim becerisi verileri bu forma göre kodlanmıştır. Tespit edilen etkinliklerin birden fazla yazılı etkileşim türüne hitap etmesi durumunda sıklık değeri birden fazla kez hesaplanmıştır. Etkileşim becerilerine ilişkin oluşturulan kodlar Tablo 3'te sunulmuştur:

Tablo 3. Etkileşim Becerilerine İlişkin Kodlar

Kod	Etkileşim Becerisi
YE1	İstenen bilgiyi verebilme
YE2	Bilgi/açıklama isteyebilme
YE3	Resmî yazışmalar oluşturabilme (şikâyet, talep, öneri, başvuru, sorgu gibi)
YE4	Kişisel yazışmalar oluşturabilme (mektup/e-posta/metin mesajı)
YE5	Kişisel bilgiler içeren formları doldurabilme (Özgeçmiş formu, rezervasyon formu gibi)
YE6	Çevrimiçi ortamlarda kişisel bildirimlerde bulunabilme/Profil oluşturabilme (Uyruk, medenî durum vb.)
YE7	Yorum yapmaya dayalı etkileşimli sanal/sosyal ortamları kullanabilme (web siteleri, bloglar, forumlar, wikiler)
YE8	Gerçek zamanlı çevrim içi ortamlarda bilgi alışverişinde bulunabilme (sosyal medya platformları, anlık mesajlaşma uygulamaları, çevrimiçi oyunlar, video konferans sistemleri gibi)
YE9	Davetiye, tebrik kartı, kartpostal oluşturabilme ve cevap yazabilme
YE10	Yazışmalardaki resmî/resmî olmayan üslubu ayırt edebilme
YE11	Duruma uygun olarak kendisi veya hedef kişi için not oluşturabilme
YE12	İlan, reklam, duyuru metinlerine başvuru metni oluşturabilme

Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel bir araştırmanın en önemli özelliği araştırmanın geçerli ve güvenilir olmasıdır. Geçerlik, ölçülmek istenen yapının başka yapılarla karıştırılmadan ölçülebilmesi, kısacası "ölçülmek isteneni ölçmek" anlamına gelir (Karasar, 2022; Taherdoost, 2015). Güvenirlik ise araştırmada yapılan ölçmenin tesadüfi hatalardan arınık olmasıdır (Büyükoztürk vd., 2021; Karasar, 2022). Bir başka deyişle bir olgunun ölçümünün ne ölçüde istikrarlı ve tutarlı sonuç sağladığıyla ilgilidir (Carmines & Zeller, 1979). Bu araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğini sağlamak için yapılan işlemler şu şekildedir:

- Araştırmanın verilerini toplamak için oluşturulan inceleme formu, üç Türkçe eğitimi ve bir eğitim bilimleri uzmanının görüşleri doğrultusunda hazırlanmıştır.

- Dil öğretim setlerinde belirlenen yazılı etkileşim becerisine ilişkin tüm etkinliklerin doğru bir biçimde sınıflandırılması amacıyla bir alan uzmanının onayı alınmıştır.
- Araştırmanın genellenebilir olması için iki dilde de en yaygın kullanılan ve farklı yayınevleri tarafından basıma hazırlanan dil öğretim setleri seçilmiştir.
- Araştırma verilerinin etkili sunumu için alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur.
- Elde edilen bulgular çerçevesinde sonuçlar anlamlandırılmış, tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.
- Araştırmanın ham verileri ve verilerin toplanmasında kullanılan inceleme formları, istekte bulunulması durumunda başka araştırmacıların erişimine sunulmak üzere bilgisayar ortamında kayıt altına alınmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerinden elde edilen bulgular araştırma soruları çerçevesinde başlıklandırılmış ve daha iyi anlaşılması için oluşturulan tablo ve şekillerle desteklenmiştir.

1. Türkçe Dil Öğretim Setlerindeki Yazılı Etkileşim Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinliklere İlişkin Bulgular

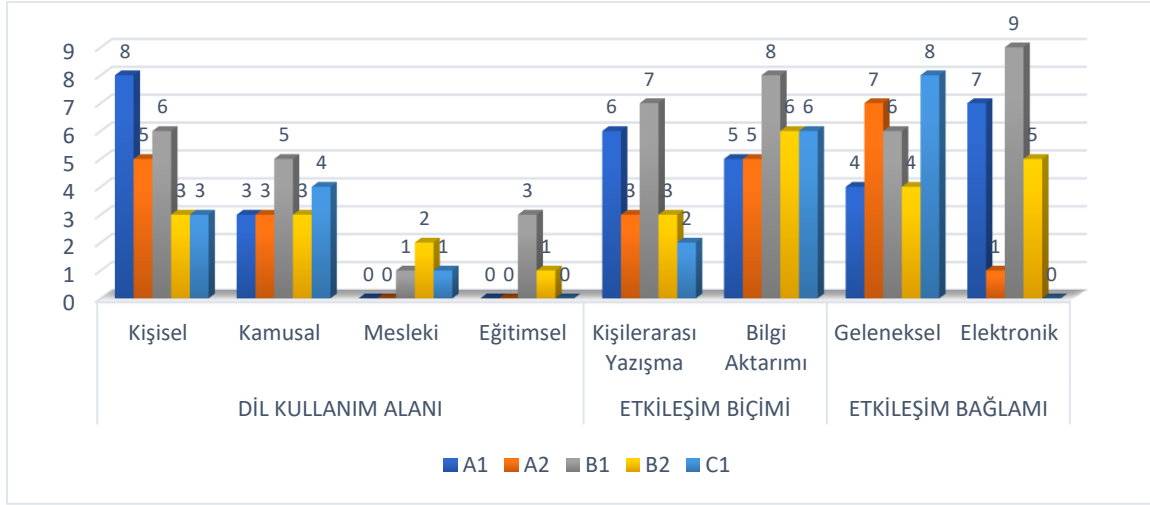
1.1. Türkçe dil öğretim setlerindeki yazılı etkileşim becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin dil kullanım alanlarına, etkileşim biçimlerine ve etkileşim bağlamlarına göre dağılımına ilişkin bulgular

Yazılı etkileşim becerisine yönelik etkinlikler, kazandırılmak istenen etkileşim becerisi; etkileşimin gerçekleştiği dil kullanım alanı; etkileşimin gerçekleşme biçimi ve etkileşimin gerçekleştiği bağlam olmak üzere dört boyutta incelenen dil öğretim setlerinde yer alan bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Türkçe Dil Öğretim Setlerindeki Yazılı Etkileşim Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinliklerin Dil Kullanım Alanlarına, Etkileşim Biçimlerine ve Etkileşim Bağlımlarına Göre Dağılımına İlişkin Sıklık Değerleri

	SETLER	YEDİ İKLİM					YENİ İSTANBUL					GAZİ TÖMER					YENİ HİTİT			Toplam
	Dil Düzeyleri	A1	A2	B1	B2	C1	A1	A2	B1	B2	C1	A1	A2	B1	B2	C1	1	2	3	
Dil Kullanım Alanı	Kişisel Alan	3	1	2	2	0	1	1	1	0	2	4	3	3	1	1	0	0	0	25
	Kamusal Alan	1	1	1	0	3	1	1	2	2	0	1	1	2	1	0	0	0	1	18
	Mesleki Alan	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	4
	Eğitimsel Alan	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	4
Etkileşim Biçimi	Kişilerarası	1	0	3	2	0	1	1	1	0	1	4	2	3	1	1	0	0	0	21
	Bilgi Aktarımı	3	2	1	2	3	1	1	4	2	2	1	2	3	2	0	0	0	1	30
Etkileşim Bağlamı	Geleneksel	2	2	1	3	3	1	1	1	0	3	1	4	0	1	1	0	0	1	25
	Elektronik	2	0	3	1	0	1	1	4	2	0	4	0	6	2	0	0	0	0	26
	Toplam	12	6	12	12	9	6	6	15	6	9	15	12	17	7	3	0	0	3	150

Tablo 4'ten yola çıkılarak, Türkçe dil öğretim setlerindeki bulgulara dair genel görünümün daha iyi anlaşılması ve açıklanması için Şekil 1 hazırlanmıştır.

Şekil 1. Türkçe Dil Öğretim Setlerinde Yazılı Etkileşim Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinliklere İlişkin Genel Görünüm

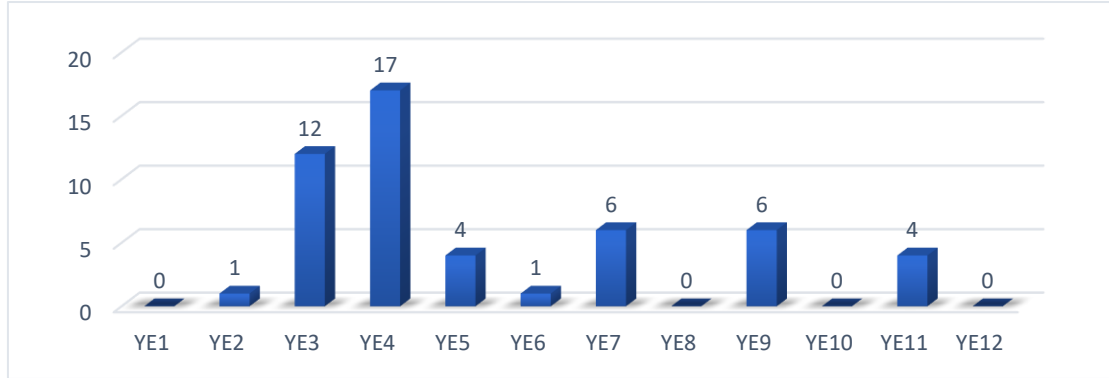
Şekil 1'e göre Türkçe dil öğretim setlerinin ders kitaplarındaki yazılı etkileşim becerilerini geliştirebilecek etkinliklerin dil kullanım alanlarının dil düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde kişisel dil kullanım alanında en yüksek bulgu A1 dil düzeyindedir (f: 8). Daha sonra sırasıyla B1 (f: 6), A2 (f: 5), B2 (f: 1) ve C1 (f: 1) seviyelerinde bulunmaktadır. Kamusal dil kullanım alanında en yüksek bulgular B1 (f: 5) ve C1 (f: 4) dil düzeyindedir. Bu alanda A1, A2 ve B2 dil düzeylerinde aynı oranda (f: 3) etkinlik bulgusuna rastlanmıştır. Mesleki dil kullanım alanında A1 ve A2 dil düzeylerinde bir bulguya rastlanmamıştır. En yüksek bulgu B2 (f: 2) dil düzeyindedir. En düşük bulgular aynı oranla B1 ve C1 dil düzeyindedir (f: 1). Eğitimsel dil kullanım alanında A1, A2 ve C1 alanlarında bir bulguya rastlanmamıştır. Bu alanda en yüksek bulgu B1 (f: 3) en düşük bulgu ise B2 (f: 1) dil düzeyindedir.

Türkçe dil öğretim setlerinin ders kitaplarındaki yazılı etkileşim yeterliliklerini geliştirebilecek etkinliklerin etkileşim biçimlerinin dil düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde kişilerarası yazışma biçiminde en yüksek bulgular B1 (f: 7) ve A1 (f: 6) dil düzeyindedir. Bu etkileşim biçiminde A2 ve B2 dil düzeylerindeki dağılım eşit orandadır (f: 3). En düşük bulgu ise C1 dil düzeyindedir (f: 2). Bilgi aktarımı etkileşim biçiminde en yüksek bulgu B1 dil düzeyindedir (f: 8). B2 ve C1 dil düzeyleri (f: 6) ile A1 ve A2 (f: 5) dil düzeylerindeki bulgular eşit dağılım göstermiştir.

Türkçe dil öğretim setlerinin ders kitaplarındaki yazılı etkileşim becerilerini geliştirebilecek etkinliklerin etkileşim bağlamlarının dil düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde geleneksel yazılı etkileşim bağlamında en yüksek bulgular C1 (f: 8), A2 (f: 7) ve B1 (f: 6) dil düzeyindedir. Bu bağlamda en düşük bulgular eşit oranda olmak üzere A1 ve B2 (f: 4) dil düzeyindedir. Elektronik yazılı etkileşim bağlamında en yüksek bulgular B1 (f: 9), A1 (f: 7) ve B2 (f: 5) dil düzeyindedir. En düşük bulgu A2 dil düzeyindedir (f: 1). C1 dil düzeyinde ise elektronik yazılı bağlama ilişkin bir bulguya rastlanmamıştır.

1.2. Türkçe dil öğretim setlerindeki yazılı etkileşim becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yazılı etkileşim kazanımlarına ilişkin bulgular

Türkçe dil öğretim setlerinde yer alan ve yazılı etkileşim kapsamında değerlendirilen yazma bölümü etkinliklerinin dil öğrenenlerde kazandırmayı amaçladığı etkileşim becerisi bulgularına aşağıda yer verilmiştir. Buna göre tüm Türkçe setlere ait toplam sıklık değerleri Şekil 2’de sunulmuştur:

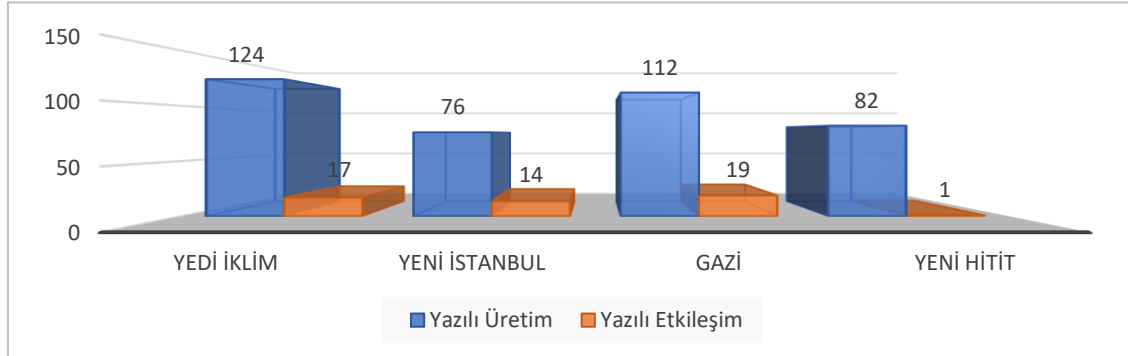

Şekil 2. Türkçe Dil Öğretim Setlerindeki Yazılı Etkileşim Becerisi Etkinliklerinin Kazanımlara Göre Görünümü

Şekil 2’den anlaşılacağı gibi Türkçe dil öğretim setlerinde yazılı etkileşim becerilerinden en çok YE4 kodlu becerinin (f : 17) kazandırılmasına yönelik etkinlik oluşturulmuştur. Onu takip eden diğer beceriler ise YE3 (f : 12), YE7 (f : 6) ve YE9 (f : 6) kodlu beceriler olarak yer almıştır. En az bulgulara sırasıyla YE11 (f : 4), YE5 (f : 4), YE6 (f : 1) ve YE2 (f : 1) kodlu becerilerde rastlanmıştır. Bazı yazılı etkileşim becerilerinin kazandırılmasına yönelik hiçbir bulguya rastlanmamıştır (YE1, YE8, YE10 ve YE12).

1.3. Türkçe dil öğretim setlerinin kendi içinde yazılı üretim-yazılı etkileşim oranının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Türkçe dil öğretim setlerinin kendi arasında karşılaştırılması Şekil 3’te yer almıştır:

Şekil 3. Türkçe Dil Öğretim Setlerindeki Yazılı Üretim Becerisi Etkinliklerinin Yazılı Etkileşim Becerisi Etkinliklerine Oranı

Şekilden 3’ten de anlaşılacağı üzere yazılı etkileşim becerisine yönelik etkinlik bulgusuna en fazla Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezinin hazırlanmış olduğu Yabancılar İçin Türkçe setinde (f : 19) rastlanmıştır. Bu sete en yakın bulgular ise Yunus Emre Enstitüsünün tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe (f : 17) ve İstanbul Üniversitesinin tarafından hazırlanan Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe (f : 14) öğretim setlerinde yer almaktadır. En az bulgu ise Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezinin hazırlanmış olduğu Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe (f : 1) setindedir. Yazılı üretim etkinliklerini Türkçe dil öğretim setlerine dağılımı ise sırasıyla şu şekildedir: Yedi İklim Türkçe (f : 124), Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe (f : 112), Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe (f : 82) ve Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe (f : 76).

2. İngilizce Dil Öğretim Setlerindeki Yazılı Etkileşim Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinliklere İlişkin Bulgular

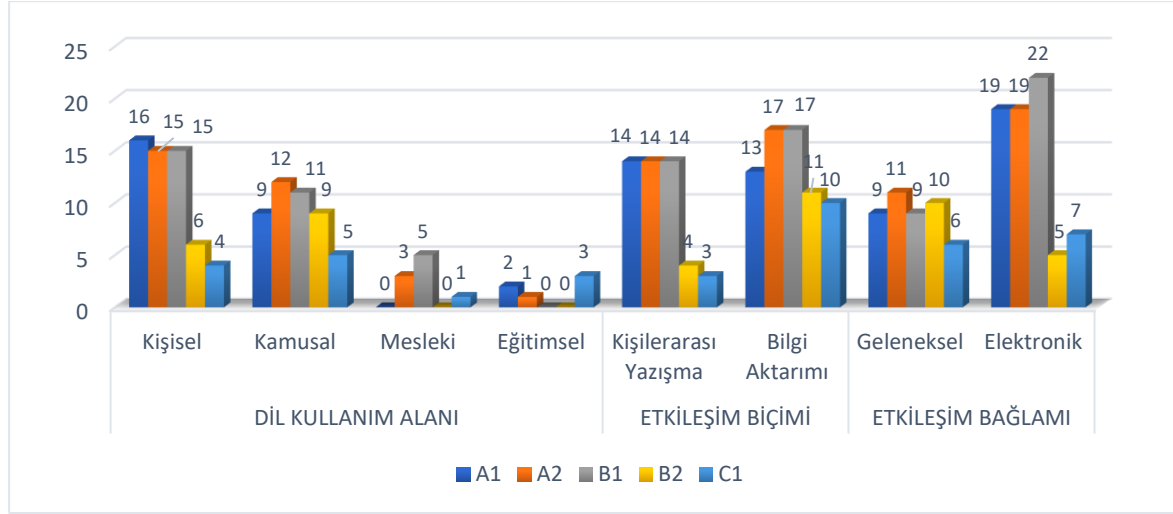
2.1. İngilizce dil öğretim setlerindeki yazılı etkileşim becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin dil kullanım alanlarına, etkileşim biçimlerine ve etkileşim bağlamlarına göre dağılımına ilişkin bulgular

Yazılı etkileşim becerisine yönelik etkinlikler, kazandırılmak istenen etkileşim becerisi; etkileşimin gerçekleştiği dil kullanım alanı; etkileşimin gerçekleşme biçimi ve etkileşimin gerçekleştiği bağlam olmak üzere dört boyutta incelenen dil öğretim setlerinde yer alan bulgular, Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. İngilizce Dil Öğretim Setlerindeki Yazılı Etkileşim Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinliklerin Dil Kullanım Alanlarına, Etkileşim Biçimlerine ve Etkileşim Bağlamlarına Göre Dağılımına İlişkin Sıklık Değerleri

	SETLER	SOLUTIONS					SPEAK OUT					GATEWAY					EMPOWER					Toplam
	Dil Düzeyleri	El m.	Pre. Int.	Int.	Up. Int.	Ad v.	El m.	Pre. Int.	Int.	Up. Int.	Ad v.	A1 +	A2	B1	B2	C1	A1	A2	B1	B1+	B2	
Dil Kullanım Alanı	Kişisel Alan	3	3	1	1	1	3	2	4	2	0	4	5	5	1	1	6	5	5	2	2	56
	Kamusal Alan	1	3	4	3	2	4	5	3	5	1	1	0	1	1	0	3	4	3	0	2	46
	Mesleki Alan	0	1	0	0	0	0	1	2	0	0	0	1	2	0	0	0	0	1	0	1	9
	Eğitimsel Alan	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	1	0	0	0	6
Etkileşim Biçimi	Kişilerarası	1	4	2	1	1	4	2	4	2	0	4	4	3	1	2	5	4	5	0	0	49
	Bilgi Aktarımı	3	3	3	3	3	3	6	5	5	1	3	2	5	1	1	4	6	4	2	5	68
Etkileşim Bağlamı	Geleneksel	3	4	1	3	3	1	1	3	1	0	4	2	4	0	1	2	2	1	1	2	39
	Elektronik	2	2	4	1	1	6	7	6	6	1	3	4	4	2	2	7	8	8	1	3	78
	Toplam	13	20	15	12	12	20	24	27	21	3	21	18	24	6	9	27	30	27	6	15	350

Tablo 5'ten yola çıkılarak, İngilizce dil öğretim setlerindeki bulgulara dair genel görünümün daha iyi anlaşılması ve açıklanması için Şekil 4 hazırlanmıştır.

Şekil 4. İngilizce Dil Öğretim Setlerinde Yazılı Etkileşim Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinliklere İlişkin Genel Görünüm

Şekil 4'e göre İngilizce dil öğretim setlerinin ders kitaplarındaki yazılı etkileşim yeterliliklerini geliştirebilecek etkinliklerin dil kullanım alanlarının dil düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde kişisel dil kullanım alanında en yüksek bulgu A1 dil düzeyindedir (f: 16). A2 ve B1 dil düzeylerinde kişisel dil kullanım alanına dahil edilen bulgular eşit orandadır (f: 15). En düşük bulgulara ise B2 (f: 6) ve C1 (f: 4) dil düzeylerinde rastlanmıştır. Kamusal dil kullanım alanında en yüksek bulgular A2 (f: 12) ve B1 (f: 11) dil düzeylerindedir. Bu alanda A1 ve B2 dil düzeylerinde aynı oranda (f: 9) etkinlik bulgusuna rastlanırken C1 dil düzeyinde ise (f: 6) en düşük kamusal dil kullanım alanı bulguları tespit edilmiştir. Mesleki dil kullanım alanında A1 ve B2 dil düzeylerinde bir bulguya rastlanmamıştır. En yüksek bulgu B1 (f: 5) dil düzeyindedir. En düşük bulgular A2 (f: 3) ve C1 (f: 1) dil düzeylerindedir. Eğitimsel dil kullanım alanında B1 ve B2 alanlarında bir bulguya rastlanmamıştır. Bu alanda en yüksek bulgu C1 (f: 3); en düşük bulgular ise A1 (f: 2) ve A2 (f: 1) dil düzeylerindedir.

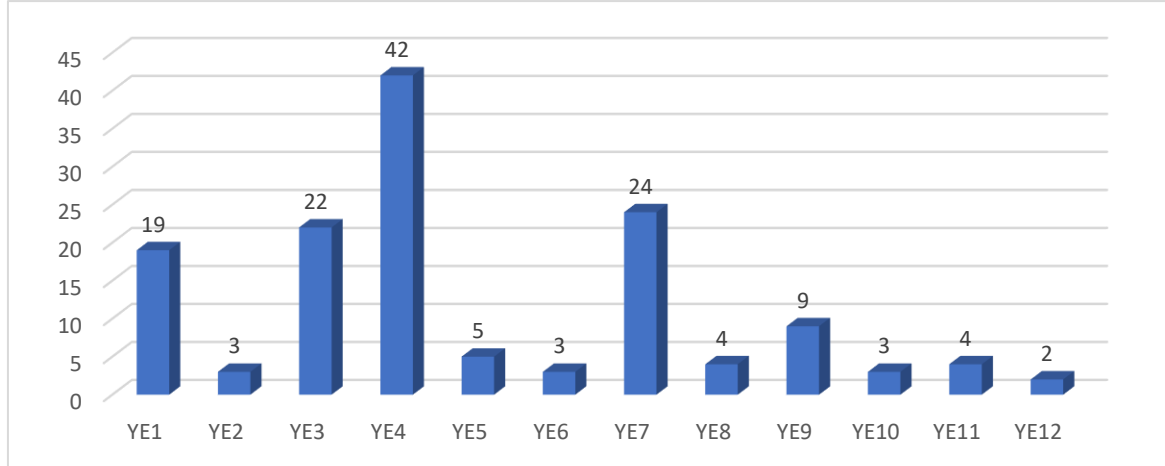
İngilizce dil öğretim setlerinin ders kitaplarındaki yazılı etkileşim yeterliliklerini geliştirebilecek etkinliklerin etkileşim biçimlerinin dil düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde kişilerarası yazışma biçiminde en yüksek bulgular aynı oranla A1, A2 ve B1 (f: 14) dil düzeylerindedir. Bu etkileşim biçiminde en düşük bulgular ise B2 (f: 4) ve C1 (f: 3) dil düzeylerinde tespit edilmiştir. Bilgi aktarımı etkileşim biçiminde en yüksek bulgular A2 ve B1 dil düzeylerindedir (f: 17). Daha sonraki bulgular sırasıyla şu şekilde dağılım göstermiştir: A1 (f: 13), B2 (f: 11), C1 (f: 10).

İngilizce dil öğretim setlerinin ders kitaplarındaki yazılı etkileşim yeterliliklerini geliştirebilecek etkinliklerin etkileşim bağlamlarının dil düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde geleneksel yazılı etkileşim bağlamında en yüksek bulgu A2 (f: 11) dil düzeyindedir. A1 ve B1 (f: 9) dil düzeylerindeki bulgular eşit olarak tespit edilmiştir. Diğer dil seviyelerindeki bulgular ise şu şekildedir: B2 (f: 10), C1 (f: 6)

2.2. İngilizce dil öğretim setlerindeki yazılı etkileşim becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yazılı etkileşim kazanımlarına ilişkin bulgular

İngilizce dil öğretim setlerinde yer alan ve yazılı etkileşim kapsamında değerlendirilen yazma bölümü etkinliklerinin dil öğrenenlerde kazanımını amaçladığı

etkileşim becerisi bulgularına aşağıda yer verilmiştir. Buna göre tüm İngilizce setlere ait toplam sıklık değerleri Şekil 5'te sunulmuştur:

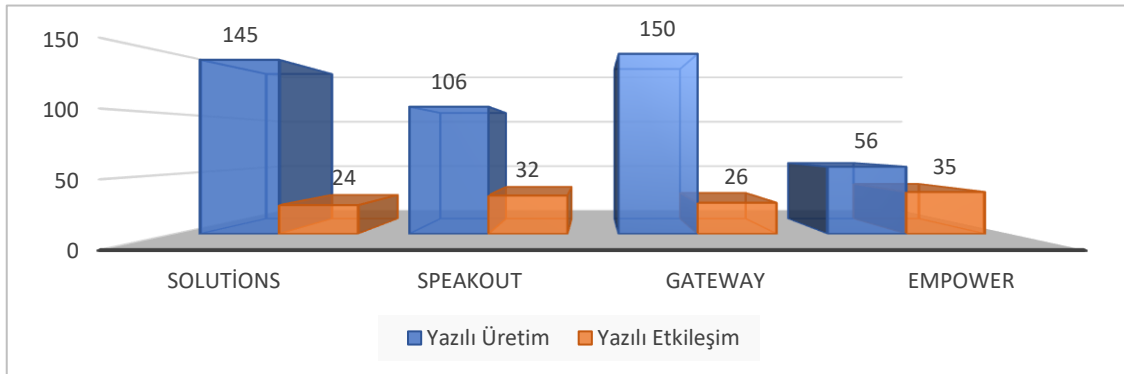

Şekil 5. İngilizce Dil Öğretim Setlerindeki Yazılı Etkileşim Becerisi Etkinliklerinin Kazanımlara Göre Görünümü

Şekil 5'ten anlaşılacağı gibi İngilizce dil öğretim setlerinde yazılı etkileşim becerilerinden en çok YE4 kodlu becerinin (f: 42) kazandırılmasına yönelik etkinlik oluşturulmuştur. Onu takip eden diğer beceriler ise YE7 (f: 29), YE3 (f: 22), ve YE1 (f: 19) kodlu beceriler olarak yer almıştır. Daha düşük bulgunun olduğu beceriler ise sırasıyla YE9 (f: 9), YE5 (f: 5), YE8 (f: 4), YE 11 (f: 4), YE2 (f: 3), YE6 (f: 3), YE10 (f: 3) ve YE 12 (f: 2) olarak tespit edilmiştir. Türkçe dil öğretim setlerinde olduğu gibi bulgunun rastlanmadığı bir etkileşim becerisi; İngilizce dil öğretim setlerinde söz konusu olmamıştır.

2.3. İngilizce setlerin kendi içinde yazılı üretim-yazılı etkileşim oranının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

İngilizce dil öğretim setlerinin kendi arasında karşılaştırılması Şekil 6'da yer almıştır:

Şekil 6. İngilizce Dil Öğretim Setlerinin Yazılı Üretim-Yazılı Etkileşim Oranları

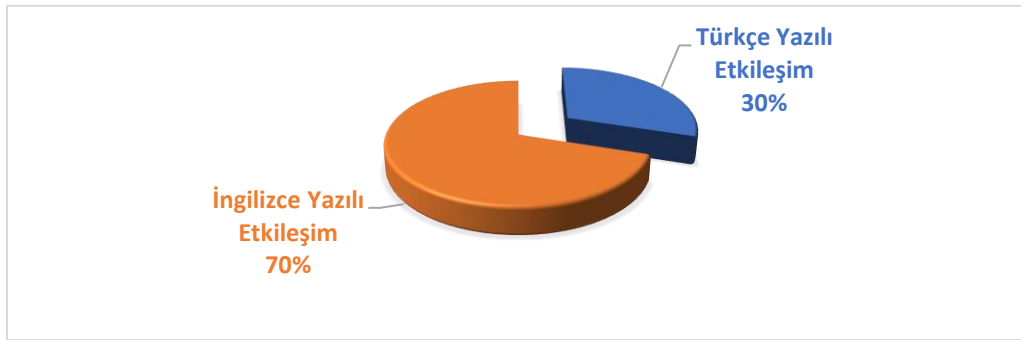
Şekil 6'dan da anlaşılacağı üzere İngilizce dil öğretim setlerinde yazılı etkileşim bulguları birbirine yakın miktardadır. Yazılı etkileşim becerisine yönelik etkinlik bulgusuna en fazla Cambridge Üniversitesi Yayınlarının hazırladığı Empower setinde (f: 35) rastlanmıştır. Bu seti sırasıyla Pearson Education Yayınları tarafından hazırlanan Speakout (f: 32), Macmillan Education tarafından hazırlanan Gateway (f: 26) ve Oxford Üniversitesi Yayınları tarafından hazırlanan Solutions (f: 24) takip etmektedir. Yazılı üretim etkinliklerini İngilizce dil öğretim setlerine dağılımı ise yüksekten düşüğe doğru şu şekildedir: Gateway (f: 150), Solutions (f: 145), Speakout (f: 106) ve Empower (f: 56).

3. Türkçe ve İngilizce Dil Öğretim Setlerindeki Etkinliklerin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu bölümde Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerine ilişkin bulgular, genel ve karşılaştırmalı bir biçimde yorumlanmıştır. Öncelikle Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerinde yazılı etkileşim becerisi kapsamında değerlendirilen etkinliklerin oranlarına yönelik bulguların karşılaştırmalı olarak yorumlamasına, sonrasında Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerinin yazılı üretim-yazılı etkileşim becerisi kapsamında değerlendirilen etkinliklerinin karşılaştırmalı olarak incelemesine yer verilmiştir.

3.1. Yazma bölümü etkinliklerinin yazılı etkileşim becerisi bağlamında karşılaştırılmasına yönelik bulgular

Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerinin yazılı etkileşim bağlamında değerlendirilen etkinliklerinin karşılaştırılmasına yönelik bulgular Şekil 7'de sunulmuştur:

Şekil 7. Türkçe ve İngilizce Dil Öğretim Setlerindeki Yazılı Etkileşim Becerisine Yönelik Etkinliklerin Dağılımı

Şekil 7'ye göre Türkçe dil öğretim setlerinde yazılı etkileşime yönelik yazma etkinliklerinin dağılımı %30 ile pastanın küçük payında yerini alırken İngilizce dil öğretim setlerinde yazılı etkileşime yönelik yazma etkinliklerinin %70 ile büyük bir paya sahip olduğu söylenebilir. Yazılı etkileşim becerisi kapsamında tespit edilen etkinliklerin, her dilin kendi içindeki durumuna göre bakıldığında yazılı üretim becerisini geliştirmeye yönelik hazırlanan etkinliklerden daha az olmasına rağmen Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerinin birbirine göre değerlendirilmesinde İngilizce dil öğretim setlerinin Türkçe dil öğretim setlerine göre yazılı etkileşim becerisini geliştirmeye yönelik daha fazla etkinlik ortaya koyduğu bulgusuna ulaşılabilir.

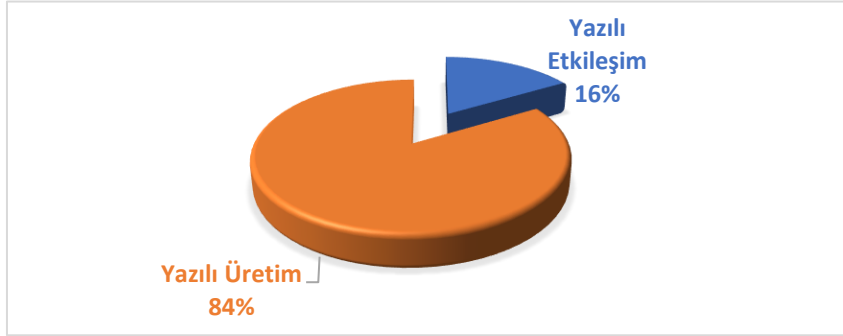
3.2. Yazma bölümü etkinliklerinin yazılı üretim-yazılı etkileşim becerilerine göre dağılımına yönelik bulgular

Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerinin yazılı üretim ve yazılı etkileşim becerilerine yönelik etkinliklerinin genel karşılaştırması yapılmıştır. Setlerin üretim-etkileşim oranının daha iyi anlaşılması ve açıklanması için Tablo 6'da sıklık değerleri bulunmaktadır:

Tablo 6. Türkçe ve İngilizce Dil Öğretim Setlerinin Yazma Becerisi Etkinliklerinin Sıklık Değerleri

Etkinlik	Türkçe Dil Öğretim Setleri		İngilizce Dil Öğretim Setleri		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Yazılı Etkileşim	51	11,46	117	20,37	168	16,49
Yazılı Üretim	394	88,54	457	79,63	851	83,51

Tablo 6'daki verilerden yola çıkarak hazırlanan Şekil 8 Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerindeki yazılı etkileşim becerisinin yazılı üretim becerisi karşısındaki genel durumunun daha iyi açıklanması için oluşturulmuştur.

Şekil 8. Türkçe ve İngilizce Dil Öğretim Setlerindeki Yazılı Üretim-Yazılı Etkileşim Oranı

Şekil 8'den de anlaşılacağı gibi Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerinde yazılı üretim becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler %84'lük geniş bir alana sahip olmuştur. Yazılı üretim etkinlikleri öğrencilerin genel yazma becerilerini geliştirmeye odaklanmaktadır. Yazılı etkileşim becerisine yönelik etkinlikler ise %16'lık bir dilimle sınırlı kalmıştır.

Sonuç

Bu bölümde, Türkçe ve İngilizcenin ikinci/yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan dörder adet dil öğretim setinin yazılı etkileşim becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler bağlamında incelenmesiyle tespit edilen bulgulara ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Ayrıca; sonuçlar açıklanarak yorumlanmıştır.

Türkçe dil öğretim setlerindeki *dil kullanım alanlarına* ilişkin sonuçlara bakıldığında yazılı etkileşim becerisi kapsamında değerlendirilen etkinliklerin büyük bir bölümünün kişisel dil kullanım alanına yığıldığı görülmüştür. Bunun sonucunda, dil öğrencilerinin kişisel konular içeren yazışma biçimlerini ve gündelik hayatta yazılı bağlamda karşılaşılabilecekleri yapıları uygun iletişim araçlarıyla etkin ve doğru bir şekilde kullanabilmesi için yeterince etkinlik sunulduğu düşünülmektedir. Setlerde, kişisel dil kullanım alanından sonra kamusal dil kullanımına yönelik etkinliklerin de sayıca fazla olduğu görülmektedir. Buradan dil öğrenenlerin toplumsal hayatta her anlamda olduğu gibi yazılı bağlamda da etkili bir şekilde bilgi alışverişinde bulunabilmesinin önemsendiğine ve setlerin öğrencileri kamusal ortamlarda karşılaşılabilecekleri metin ya da yapılarla hazırlamaya yönelik temel amacın desteklendiği sonucuna ulaşılabilir. Mesleki dil kullanım alanına yönelik yazılı etkileşim becerisi etkinliklerine dair bulgulara bazı düzeylerde hiç rastlanmamış, rastlanan düzeylerde ise sadece bir etkinlik bulgusu elde edilmiştir. Buradan öğrencilerin meslek hayatında karşılaşması olası metin türleri ve yapılarla yeterince tanıştırılmadığı sonucuna ulaşılabilir. Eğitimsel dil kullanım alanına yönelik yazılı etkileşim etkinlikleri mesleki dil kullanım alanı etkinlikleri ile aynı sonucu paylaşmış, öğrenciler eğitimsel alana yönelik yazışma, form doldurma, bilgi aktarma gibi etkinlikler ile karşılaştırılmamıştır. Türkçe dil öğretim setlerinin genelinde dil öğrenen bireylerin karşılaştığı dil kullanım alanlarına yönelik etkinlikler sınırlı kalmıştır.

Setlerdeki *yazılı etkileşim biçimine* yönelik sonuçlar ise bilgi aktarımına dayanan yazışma biçiminin yazılı etkileşim etkinliklerinde öncelikli olarak tercih edildiğini göstermektedir. Kişilerarası yazışma biçimine de bilgi aktarımına yakın düzeyde yer verilse de bilgi aktarımı etkileşim biçiminin gerisinde kaldığı bir gerçektir. Türkçe dil öğretim setlerinde yazılı etkileşim kapsamında değerlendirilen etkinliklerin genel amacı,

dil öğrenenlerin bireysel yaşamına dair özel yazışmalarından çok bir amaç doğrultusunda gerçekleştirdiği etkileşimlerini geliştirmek olmuştur.

Etkinliklerin *etkileşim bağlamlarına* ilişkin sonuçlarda, elektronik yazılı bağlam ile geleneksel yazılı bağlamda oluşturulan yazılı etkileşim becerisi etkinliklerinin dengede tutulduğu, dil öğrencilerinin her iki bağlama yönelik yazılı etkileşim etkinlikleri ile de karşılaştırıldığı görülmüştür. Türkçe dil öğretim setlerinde e-posta, blog gibi dijital sanal ortamlara yönelik yazışma yapılarına ve çeşitli amaçlara hizmet eden mektup türleri, notlar gibi metinler içeren geleneksel yazışma bağlamlarına eşit düzeyde yer verilerek dil öğrencilerinin her iki ortamda da yetkin hâle getirilmesi amaçlanmıştır.

Yazılı etkileşim kapsamında değerlendirilen etkinlik bulgularının kazandırmayı hedeflediği etkileşim becerilerinin çoğunlukla, dil öğrencilerini kişisel ve resmî yazışma ortamlarına yönelik metin ve form yapılarıyla karşılaştırmayı amaçlaması etkinliklerin söz konusu alanlarda yoğunlaşması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Kişisel bilgiler içeren formları doldurabilme, çevrimiçi ortamlarda kişisel bildirimlerde bulunabilme, sanal/sosyal ortamlarda yorum yapabilme ve gerçek zamanlı çevrim içi ortamlarda bilgi alışverişinde bulunabilme becerilerine yönelik etkinlikler kişisel ve resmî yazışmalara yönelik etkinlikler kadar olmasa da belirli bir ölçüde yer alarak öğrenciler bu yapılarla da karşılaştırılmıştır. İstenen bilgiyi verebilme, gerçek zamanlı çevrim içi ortamlarda bilgi alışverişinde bulunabilme, yazışmalardaki resmî/resmî olmayan üslubu ayırt edebilme ve ilan, reklam, duyuru metinlerine başvuru metni hazırlayabilme gibi etkileşim becerilerine yönelik etkinlik bulgularına rastlanılmamış olması Türkçe setlerin bu alanlardaki yetersizliğini ortaya çıkarmaktadır.

Türkçe dil öğretim setlerindeki yazılı üretim-yazılı etkileşim becerileri kapsamına dâhil edilen etkinlik bulgularına ilişkin sonuçlara bakıldığında makale, deneme, hikâye gibi çeşitli metin türlerinde yazmaya yönlendiren yazılı üretim etkinliklerinin uçurum niteliğindeki bir farkla ön sırada yer aldığı görülmüştür. Setlerin ortak ve temel amacının, dil öğrencilerinin çoğunlukla yazılı üretim becerilerini geliştirmek ve bu kapsamdaki metin türlerinde öğrencilerin ifade yeteneğini güçlendirmek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Setlerin, dil öğrencilerini yazılı etkileşim ortamlarına hazırlamak konusunda yetersiz kalmıştır. Setlerde, yazılı üretim becerisi etkinlikleri ile yazılı etkileşim becerisi etkinliklerinin hem miktar hem çeşit olarak dengede olmadığı sonucuna ulaşılabılır. Yazılı etkileşim becerisi etkinliklerine en fazla Gazi Üniversitesi “Yabancılar İçin Türkçe”, en az Ankara Üniversitesi “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” öğretim setlerinde yer verilmiştir.

İngilizce dil öğretim setlerindeki *dil kullanım alanlarına* ilişkin sonuçlara bakıldığında en fazla kişisel ve kamusal dil kullanım alanlarına yönelik yazılı etkileşim becerisi etkinliklerine yer verildiği görülmüştür. İngilizce setlerin dil kullanım alanlarına yönelik genel tutumu öğrencileri gündelik/sosyal hayata hazırlamaya ağırlık vermektir. Setlerde, mesleki ve eğitimsel dil kullanım alanına yönelik yazılı etkileşim becerisi etkinliklerinin oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Setlerin, öğrencileri mesleki ve eğitimsel alanda pratik yaptırmak konusunda başarılı bir sonuç ortaya koyduğu söylenemez. İngilizce dil öğretim setlerindeki etkinlikler, kişisel ve kamusal dil kullanım alanları çerçevesinde geliştirilmiş fakat mesleki ve eğitimsel dil kullanım alanlarına yönelik yazılı etkileşim becerisi etkinliklerinin dağılımının, kişisel ve kamusal dil kullanım alanlarıyla dengede olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Setlerdeki *yazılı etkileşim biçimine* yönelik sonuçlar, bilgi aktarımı etkileşim biçimi, geliştirilmesine daha fazla önem verilen etkileşim biçimi olduğunu; yazılı etkileşim becerisi etkinliklerinin bu kapsamda yoğunlaştığını göstermektedir. Kişilerarası yazışma biçimi geri plana atılmamış bu hususta da bilgi aktarımı ile dengeli bir dağılım sergilemiştir. İngilizce dil öğretim setlerinin dil öğrenenleri her iki etkileşim biçimine

yönelik etkinliklere de yer vermesi yönüyle; öğrenenleri bu konuda dengeli bir biçimde geliştirmeyi hedeflediği söylenebilir.

Etkinliklerin *etkileşim bağlamlarına* ilişkin sonuçlar, İngilizce dil öğretim setlerinde geleneksel yazılı bağlamdaki etkinlikler ile elektronik yazılı bağlamdaki etkinliklerin hemen hemen eşit miktarda dağıldığını göstermektedir. Dil öğrenenlere elektronik yazılı bağlamda çeşitli etkinlikler sunulurken dil öğrencilerinin bu alanda geliştirilmesinin hedeflendiği söylenebilir. İngilizce setlerin yazılı etkileşim bağlamı açısından çağın gereksinimlerini göz önünde bulundurması, elektronik ortamlara yönelik etkinliklerin sayısının artmasıyla belirginleşmektedir.

İngilizce dil öğretim setlerinde bütün yazılı etkileşim becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler mevcuttur. Kişisel ve resmî yazışmalardaki üslup farklılıklarını ayırt etmeye yönelik becerilerin geliştirilmesine yönelik etkinlikler daha fazla yer almıştır. Sette kazandırılması için en çok etkinlik düzenlenen diğer beceri alanları, sanal/sosyal ortamlarını kullanabilme ve kendisinden istenen bilgileri doğru bir şekilde aktarabilme becerileridir. Dil öğrenenlerin yazılı etkileşimde bulunacakları metin türlerinde resmî ve resmî olmayan üslubu ayırt edebilmeleri de önemsenen diğer bir beceridir. Kişisel veya kişilerarası bağlam için notlar oluşturabilme, ilan/duyuru gibi metinlere yazılı olarak başvurabilme becerisine yönelik etkinlikler az da olsa yer almaktadır. Her beceriye yönelik etkinlik düzenlense de etkinliklerin dağılımının dengeli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İngilizce dil öğretim setlerindeki yazılı üretim-yazılı etkileşim becerileri kapsamında tespit edilen etkinlik bulgularına ilişkin sonuçlar; yazılı üretim becerisini geliştirmeye yönelik hazırlanan etkinliklerin, yazılı etkileşim becerisini geliştirmeye yönelik hazırlanan etkinliklerden oldukça fazla olduğunu göstermektedir. İngilizce setlerin genel amacının dil öğrenenlerin yazılı olarak düşünme ve ifade etme yeteneklerini geliştirmek olduğu düşünülebilir. Öğrencilerin yazılı etkileşim becerisini geliştirme amacının, tüm setlerde ikinci planda olduğu söylenebilir. Yazılı etkileşim becerisi etkinliklerine en fazla Cambridge Üniversitesinin hazırladığı "Empower", en az Oxford Üniversitesinin hazırladığı "Solutions" öğretim setlerinde yer verilmiştir.

Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerinin yazılı etkileşim becerisi kapsamına alınan etkinliklerinin birbirine oranı açısından değerlendirildiğinde, her iki sette de yazılı etkileşim becerisi etkinliklerinin yazılı üretim becerisi etkinliklerinden oldukça az olsa da İngilizce dil öğretim setlerinin %70'lik bir oran ile Türkçe dil öğretim setlerinden daha fazla yazılı etkileşim etkinliğine yer verdiği söylenebilir. Türkçe dil öğretim setleri yazılı etkileşim etkinliklerine yer verme konusunda %30'luk bir oran ile İngilizce dil öğretim setlerinin gerisinde kalmıştır. Setlerdeki etkinlikler sadece yazma bölümleri baz alınarak değerlendirildiğinde İngilizce dil öğretim setlerinin dil öğrencilerinin yazılı etkileşim becerisini geliştirme etkinliklerine Türkçe dil öğretim setlerinden daha fazla yer verdiği sonucuna ulaşılır. İngilizce setlerin temel dil düzeyi ders kitaplarından itibaren kişisel bilgileri içeren metin yazdırma etkinlikleri "internet tabanlı ortamlarda profil oluşturma" şeklindeyken; Türkçe setlerin bu bağlamdaki etkinlikleri "kendinizi tanıtan bir yazı yazınız" şeklinde yazılı üretim düzeyinde kalmıştır. Türkçe dil öğretim setlerindeki yazılı etkileşim becerisi etkinliklerinin hem yetersiz hem de e-posta yazdırma etkinliklerinden ileri gidemeyen tekdüze etkinlikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak; Türkçe dil öğretim setlerinde yazılı üretim becerisi etkinlikleri, yazılı etkileşim becerisi etkinliklerinden daha fazla yer tutmaktadır. İngilizce dil öğretim setlerinde de durum benzerdir, yazılı üretim becerisi etkinlikleri yazılı etkileşim becerisi etkinliklerine göre oldukça yüksek bir dağılım göstermektedir. Hem Türkçe hem de İngilizce dil öğretim setlerinin, öğrencilerin yazılı ifade yeteneklerini geliştirmeye daha

fazla önem verdiği görülmüştür. Öğrencilerin yazılı olarak iletişim ve etkileşim becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinlikler sınırlı ve yetersiz kalmıştır.

Tartışma

Kişisel ve kamusal dil kullanım alanları, günlük hayatta etkileşimin gerçekleştiği temel alanlardır. Dil öğrenen öğrenciler, günlük hayatta kişisel ve kamusal dil kullanımına gereksinim duyar. Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerinde yazılı etkileşim etkinliklerinin bu dil kullanım alanlarında yoğunlaşmasının sebebi, onların yaşadığı sosyal çevreye daha rahat alışabilmesi, karşılaştığı sorunların üstesinden gelerek kendini bu çevreye ait hissetmesi ve uyum sürecinin kısa olmasının amaçlanmış olması olabilir.

Dil öğrencilerinin sosyal çevresine uyum sağlaması önemlidir ancak mesleki ve eğitimsel dil kullanım alanlarının da bireyin sıklıkla etkileşimde bulunduğu alanlar olması gözden kaçırılmamalıdır. Fakat bu dil kullanım alanlarına yönelik yazılı etkileşim etkinlikleri dil öğretim setlerinde sayıca az bırakılmıştır. Mesleki ve eğitimsel dil kullanım alanları, bireyin kariyer hedeflerini gerçekleştirmesi ve akademik başarı elde etmesi için kritik bir öneme sahiptir. Setlerde bu alana yönelik etkinliklerin yok denecek kadar az olması büyük bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Dil öğrencilerinin gündelik hayatta ve sosyal ilişkilerinde başarılı olabilmesi için bütün dil kullanım alanlarındaki metin yapıları ile karşılaştırılması gereklidir.

Dil öğretim setlerindeki etkileşim biçimi değerlendirildiğinde bilgi aktarımı etkileşiminin kişilerarası yazışma biçimine oranla daha sık tercih edildiği görülmüştür. Bu sonuç dil kullanım alanlarında kişisel dil kullanım alanına yönelik etkinliklerin fazla olmasıyla çelişkilidir. Bu durumda kişisel dil kullanım alanına yönelik etkinliklerde çoğunlukla bilgi aktarımı etkileşim biçiminin tercih edildiği ve aslında bu etkinliklerin sayıca fazla olmasına rağmen niteliğinin tekdüze olduğu sonucuna ulaştırır. Kişilerarası yazışma da iletişim ve etkileşim becerilerinin gelişimi için önemli bir araçtır ve dil öğrenenlerin bireysel anlamda kendilerini ifade etme yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Setlerin etkileşim bağlamı açısından değerlendirilmesinde; Türkçe setlerin geleneksel yazılı bağlam ile elektronik yazılı bağlam etkinliklerini dengede tuttuğu ancak İngilizce setlerin elektronik yazılı bağlam etkinliklerini öncelediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç; İngilizcenin dünya genelinde yaygın olarak kullanılan ve uluslararası iletişimde büyük rol oynayan bir dil olması açısından, dil öğretimi alanında da elektronik yazılı bağlamın önem kazanmasıyla açıklanabilir. İngilizce dil öğretim setlerinde, öğrencilerin gündelik yaşamında daha sık kullanacakları elektronik yazılı etkileşim araçlarını etkili bir şekilde kullanabilmelerinin sağlanması amaçlanmış olabilir. Türkçe setlerin ise Türkçe öğrenenlerin uluslararası öğrenciler olduğunu göz önünde bulundurarak dili, elektronik yazılı bağlamda etkin bir şekilde kullanabilmesi için dijital yetkinlik kazanmaları gerekliliğini geleneksel yazılı bağlamda yetkin olmaları kadar önemsemediği söylenebilir.

Dil öğretim setlerinin yazılı etkileşim kapsamına alınan etkinliklerinin etkileşim becerisi bağlamında incelenmesinde ulaşılan sonuçlar şu şekilde olmuştur: Türkçe dil öğretim setlerinde bazı yazılı etkileşim becerileri ve alanlarının yeterince geliştirici etkinliklerle desteklenmediği görülmüştür. Öğrencilerin günlük yaşamda sıklıkla karşılaşacakları yazılı etkileşimlerin yanı sıra, günümüzde iletişimin büyük bir kısmı çevrim içi ortamlarda gerçekleşmektedir. Türkçe setlerde yoksun bırakılan becerilerden: istenen bilgiyi verebilme becerisi, öğrencilerin doğru ve etkili bir şekilde bilgi aktarımı yapabilmelerini; çeşitli çevrim içi platformlarda (sosyal medya, anlık mesajlaşma uygulamaları, forumlar vb.) gerçek zamanlı ortamlarda iletişim kurabilme becerisi öğrencilerin yazılı etkileşimlerini çevrim içi ortamlara taşımalarını ve dil becerilerini bu

alanlarda da kullanabilmelerini; yazışmalardaki resmî ve resmî olmayan üslubun ayırt edilmesi, öğrencilere farklı iletişim ortamlarında nasıl hitap edeceklerini ve hangi üslubu kullanacaklarını belirleyebilmelerini; ilanlar, reklamlar ve duyurular gibi metinlere başvuru metni oluşturabilme becerisi, öğrencilerin bu tür metinleri anlama, analiz etme ve yanıt verme becerilerini geliştirmelerini sağlar.

İngilizce setlerde yazılı etkileşim becerisi konusunda az sayıda bile olsa her beceriye yönelik etkinlik tasarlanmıştır. Buradan; İngilizce setlerin öğrencilerin yazılı etkileşim becerilerini çeşitlendirerek geliştirmeyi amaçladığı sonucuna ulaşılır. Türkçe setlerin de bu durumu örnek alarak yazılı etkileşim becerisine yönelik etkinliklerini sadece e-posta yazabilme anlayışından çıkarıp beceri yelpazesini genişletmesi gerekliliği ortadadır.

Türkçe ve İngilizce dil öğretim setlerinin yazılı etkileşim becerisi kapsamındaki etkinliklerinin oranları arasındaki farklar göz önüne alındığında, İngilizce dil öğretim setlerinin yazılı etkileşim becerisi etkinliklerine daha fazla yer verdiği görülmektedir. Bu durum, İngilizce dil öğretim setlerinin dil öğrencilerinin yazılı etkileşimde bulunabilme becerilerini geliştirme konusuna daha fazla önem verdiğini göstermektedir. Nitekim; İngilizce setlerdeki etkinliklere bakıldığında daha ilk düzeyin ilk ünitesinde bile öğrencilere internet tabanlı ortamda kişisel profil hazırlama etkinliklerinin sunulduğu görülmüştür. Türkçe dil öğretim setlerinin yazılı etkileşim becerisi konusunda daha fazla çeşitlilik ve geliştirici etkinliklere gereksinim duyduğu bir gerçektir.

Dil öğretim setlerinde yazılı üretim-yazılı etkileşim etkinliklerinin birbirine oranı ölçüt alınarak karşılaştırma yapıldığında yazılı üretime yönelik etkinliklerin çok büyük farklarla her iki sette de önde olduğu tespit edilmiştir. Yazılı üretim becerisi etkinlikleri, öğrencilerin düşüncelerini yazılı olarak ifade etmeyi ve metinler oluşturmayı hedeflerken, yazılı etkileşim becerisi etkinlikleri, öğrencilerin yazılı olarak iletişim kurma ve diğerlerinin yazılı metinlerine yanıt verme becerilerini geliştirir. Setlerdeki bu tablo, üretim becerisine verilen önemin etkileşime verilmediğini ve öğrencilerin bu anlamda donanımlı hâle getirilmesinin güç olabileceğini gözler önüne sermektedir.

Son olarak; araştırmanın giriş bölümünde de belirtildiği gibi dil öğretimi setlerinde bulunması beklenen nitelikler kapsamında değerlendirme yapıldığında hem Türkçe hem İngilizce setlerin dil becerilerine yönelik etkinlikleri dengeli bir şekilde planlayamadığı söylenebilir. Yazılı etkileşim becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin sayısı yazılı üretim becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklere göre sınırlı kalmış; temel materyaller olan ders kitaplarının hedeflediği amaca hizmet etme konusunda bazı nitelikleri taşımadığı tespit edilmiştir.

Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak araştırmacılara, dil öğretim materyali hazırlayıcılarına ve program yazarlarına yönelik önerilere yer verilmiştir. Alanyazındaki boşluğu doldurmak amacıyla araştırmacılara yönelik öneriler şu şekildedir:

- İnternet tabanlı ortamlarda ve sosyal medya uygulamalarındaki çevrimiçi platformlarda gerçekleşen yazılı etkileşimler; farklı dil özellikleri, iletişim tarzları gibi ölçütler belirlenerek incelenebilir.
- E-posta yazışmaları setlerde sıkça yer alan bir etkinlik türü olmuştur. E-posta yazışmalarının dil özellikleri, üslup ve nitelikli etkileşim stratejileri üzerine araştırmalar yapılabilir.

- Zoom, Google Meet gibi pandemi dönemiyle birlikte popülerleşen çevrim içi toplantı ortamlarında gerçekleşen yazılı etkileşimler; öğrenci-öğretmen etkileşimi, öğrenci-öğrenci etkileşimi, geribildirim süreçleri gibi konular üzerinde araştırmalar yapılabilir.

Dil öğretim setlerinin düzenlenmesi ve güncellenmesi durumunda içerik yazarlarına yönelik öneriler şu şekildedir:

- Setlerin alışlagelmiş başlangıç etkinlikleri ve devamında görülmeye alışkın olunan etkinlikler sıradanlığı düşündürecek yapılardan uzaklaştırılarak çağın gereklerine uygun bir şekilde düzenlenebilir.
- Yazılı üretim becerisine yönelik etkinlikler ile yazılı etkileşim becerisine yönelik etkinliklerin dengeli olarak dağılımı sağlanabilir.

İkinci/yabancı dil öğretimi için hazırlanan veya hazırlanabilecek olan programlara yönelik öneriler şu şekildedir:

- İkinci/yabancı dil öğretimi kapsamındaki programların hazırlanması veya mevcut programların güncellenmesi durumunda yazma becerileri farklı bağlamda özelleştirilebilir. Tıpkı konuşma becerisinin sözlü üretim-sözlü etkileşim şeklinde ayrıldığı gibi yazma becerisinin de yazılı üretim-yazılı etkileşim başlıkları altında ayrıştırılması ve tanımlayıcıların özelleştirilmesi sağlanabilir.
- Yazılı etkileşime yönelik kapsamlı tanım ve açıklamalar verilebilir; etkinlik önerileri barındıran temalar da bu bilgiler ışığında güncellenebilir ya da hazırlanabilir.

Kaynakça

- Avrupa Konseyi (2020). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme*. Tamamlayıcı Cilt. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2021). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Carmines, E. G. & Zeller, R. A. (1979). *Reliability and validity assessment*. Sage.
- Dağıstan-Yalçinkaya, G. ve Beydoğan, Ö. (2019). 5. Sınıf İngilizce Öğretim Programı ve Yabancı Dil Ağırlıklı 5. Sınıf İngilizce Öğretim Programının Karşılaştırmalı Analizi. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 5(20), 1040-1056.
- Dalgacı, S., ve Büyükikiz, K. K. (2021). Geri Bildirim Olarak Çoklu Değerlendirme Yaklaşımının Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Yazma Becerisine Etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(1), 207-224.
- Gün, M., ve Alhan Derinkök, A. (2021). Avrupa Ortak Başvuru Metninde Notlar, Mesajlar ve Formlar Bölümü'nün 2018 ve 2001 Baskılarının Karşılaştırılması. *Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(2), 776-786.
- Güneş, F. (2013). Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Halliday, M. A. (1978). Ideas About Language. *Arts: The Journal of the Sydney University Arts Association*, 11.
- Hyland, K. (2018). *Metadiscourse: Exploring Interaction in Writing*. Bloomsbury Publishing.

- Karasar, N. (2022). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Lapadat, J. C. (2002). Written Interaction: A Key Component in Online Learning. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 7(4).
- Meredith, J. (2014). *Chatting Online: Comparing Spoken and Online Written Interaction between Friends*. Doctoral dissertation. London: Loughborough University.
- Myers, G. (2014). Interaction in Writing: Principles and Problems. C. N. Candlin & K. Hyland (Ed.) In *Writing: Texts, Processes and Practices* (pp. 40-61). Routledge.
- Nurlu, M., Konyar, M., Tuna L. ve Görgüç, Ç. (2021). Milli Eğitim Bakanlığı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı Eleştirisi. 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(29), 485-521.
- Nystrand, M., & Himley, M. (1984). Written Text as Social Interaction. *Theory into Practice*, 23(3), 198-207.
- Öztürk, A. (2021). COVID-19 Pandemi Sürecinde Bilişim Teknolojileri Bağımlılığı. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 195-219.
- Razak, N. A., Saeed, M. & Ahmad, Z. (2013). Adopting Social Networking Sites (Snss) as Interactive Communities among English Foreign Language (EFL) Learners in Writing: Opportunities and Challenges. *English Language Teaching*, 6(11), 187-198.
- Saunders, W. M. (1989). Collaborative Writing Tasks and Peer Interaction. *International Journal of Educational Research*, 13(1), 101-112.
- Savuran, Y., ve Çubukçu, Z. (2021). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Performans Betimleyicileri Geliştirme: Temel ve Ara Düzeyler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 831-856.
- Taherdoost, H. (2016). Validity and Reliability of The Research Instrument; How to Test the Validation of a Questionnaire/Survey in A Research. *International Journal of Academic Research in Management*, 5(3), 28-36.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Araştırma Kapsamında İncelenen Dil Öğretim Setleri

Türkçe Setler:

- Bölükbaş, F., Gedik, E., Gönültaş, G., Keskin, F., Özenç, F., Tokgöz, H., Ünsal, G., Göçen, G. ve Yavuz, S. (2015). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe*. Kültür Sanat.
- Gültekin, İ., Kalfa, M., Atabey, İ., Mete, F., Eryiğit, A. ve Kılıç, U. (2015). *Yedi İklim Türkçe Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı*. (Editörler: Erol Barın, Şaban Çobanoğlu, Şeref Ateş, Mustafa Balcı ve Cihan Özdemir). Türkiye Diyanet Vakfı.
- Kurt, C., Aygün, E., N., Lenlebici, E. ve Altınkaynak-Coşkun Ö. (2009). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe*. (Ed. N. Engin Uzun). Ankara Üniversitesi.

Temur, N., Kurt, M., Yüce, S., Mehmet, G., Gökalp, Ş., Uluğlar, B., Korkut, Ö., Çevik, M., Kanmaz, E., Hımhum, E., Yeşilyurt, Ş., Bulduk, H., Kaplan, H., Özden, S., Kümüştas, N., Haykır, T., İşçanoğlu, İ., Bakan, H., Koçak, S., Güven, D., Keskin, F. ve Bağrıaçık, Z. (2020). *Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyi* (11. Baskı) (Editörler: Mustafa Kurt ve Nezir Temur). Gazi Üniversitesi.

İngilizce Setler:

Doff, A., Thaine, C., Puchta H., Srtanks J., Lewis-Jones P. & Godfrey R. (2017). *Empower*. Cambridge University Press

Eales F., Oakes S., Clare, A. & Wilson, J. (2015). *Speakout*. (2nd Edition). Pearson Education.

Falla, T. & Davies, P. (2017). *Solutions*. (3rd Edition). Oxford University Press

Spencer D., French A. & Hordern M. (2016). *Gateway*. (2nd Edition). Macmillan Education.